

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного
правознавства**

Узгоджено:

Проректор з наукової роботи

_____ А.П. Гетьман

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Міжнародне сімейне та спадкове право»

(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Силлабус навчальної дисципліни «Міжнародне сімейне та спадкове право» :
галузь знань 08 «Право»/ 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 081
“Право» / 293 «Міжнародне право», третій освітньо-науковий рівень (доктор
філософії)

Розробник:

Шуміло Інеса Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного приватного права та
порівняльного правознавства протокол № 9 від 26 червня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ проф. Лук'янов Д.В.

Зміст

1. Вступ	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни	10
3. Вимоги викладача.....	12
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	12
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів	15
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів	16

1. Вступ

1. Дані про викладача, який викладає навчальну дисципліну:

Шуміло Інеса Анатоліївна, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного приватного права та порівняльного правознавства.

Контактна інформація: чергування на кафедрі щосереди з 14.00 до 16.30
контактні телефони : +38 057 704 89 10, +38 067 578 37 05

електронна адреса : i.a.shumilo@nlu.edu.ua

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Міжнародне сімейне та спадкове право» присвячена вивченню проблем правового регулювання тісно пов'язаних між собою сімейних та спадкових відносин транскордонного характеру у контексті процесів глобалізації та європейської інтеграції. Дисципліна охоплює основні інститути міжнародного сімейного та спадкового права, акцентуючи увагу на найбільш складних теоретичних питаннях колізійного регулювання та перспективах уніфікації норм матеріального і колізійного права у цій сфері.

Ціль вивчення даної дисципліни полягає у набутті здобувачами ступеня доктора філософії (PhD) здатності розв'язувати комплексні проблеми у дослідженнях з міжнародного сімейного та спадкового права, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, розвиток методичного і інструментального апарату досліджень міжнародного приватного права, оволодіння методами обґрунтування і розробки оптимальних рішень при формуванні та реалізації політики у сфері транскордонного захисту сімейних і спадкових прав громадян.

Основним завданням навчальної дисципліни є підготовка фахових правознавців-дослідників, здатних вільно орієнтуватися у змішаному правовому регулюванні, самостійно досліджувати теоретичні та практичні проблеми колізійного регулювання та захищати законні права та інтереси громадян України. В результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне сімейне та спадкове право» здобувачі ступеня доктора філософії (PhD) повинні знати: основні інститути, поняття та категорії міжнародного сімейного та

спадкового права; основні положення законодавства України у сфері колізійного та матеріально-правового регулювання; сучасний стан проблем науки міжнародного сімейного та спадкового права; вміти правильно тлумачити та застосовувати колізійні та матеріально-правові норми сімейного законодавства; здійснювати правовий аналіз фактичних обставин, що склалися у конкретних правовідносинах; самостійно працювати з нормативними джерелами; використовувати здобутки науки міжнародного приватного права.

1.3. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми

Навчальна дисципліна «Міжнародне сімейне та спадкове право» належить до циклу вибіркових дисциплін освітньо-наукової програми «Право» (ВБ 18.3).

Пререквізити: при вивченні цього навчального курсу використовуються знання, отримані з наступних дисциплін – «Теорія та філософія права»; «Порівняльне правознавство»; «Цивільне право України»; «Сімейне право України»; «Міжнародне приватне право».

Постреквізити: основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін – «Дипломатичне та консульське право», «Міграційне право», «Міжнародний цивільний процес», «Актуальні проблеми міжнародного приватного права» та ін.

1.4. Опис навчальної дисципліни

- кількість кредитів ECTS – 7,0;
- загальна кількість годин 210;
- термін викладання – 3-й семестр.

1.5. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК – 1. Знання і розуміння доктринальних підходів до визначення поняття міжнародного сімейного права та його еволюції

ПК – 2. Знання системи джерел міжнародного сімейного права, історичних етапів її формування

ПК – 3. Знання принципів міжнародного сімейного права та їхнього законодавчого закріплення.

ПК – 4. Знання прав людини у сфері сім'ї і шлюбу, та практики ЄКПЛ щодо захисту сімейного та приватного життя

ПК – 5. Знання практики ЄСПЛ щодо захисту прав дитини у справах транскордонного характеру

ПК – 6. Знання доктринальних проблем колізійного регулювання сімейних відносин з іноземним елементом.

ПК – 7. Знання актуальних проблем міжнародного регулювання транскордонного усиновлення та його наслідкув.

ПК – 8. Знання доктринальних та законодавчих проблем транскордонного сурогатного материнства

ПК – 9. Вміння аналізувати сучасний стан законодавства України у сфері міжнародних сімейних відносин та встановлювати його відповідність міжнародним та європейським стандартам

ПК – 10. Вміння застосовувати загально та спеціальні методи у наукових дослідженнях з актуальних питань міжнародного сімейного права.

ПК – 11. Вміння розв'язувати колізії законів щодо форми шлюбу та права на шлюб.

ПК – 12. Вміння застосовувати колізійні механізми та визначати належне до застосування право до майнових та особистих немайнових відносин з іноземним елементом.

ПК – 13. Володіти навичками розв'язання колізій законів, які регулюють правовідносини між батьками та дітьми.

ПК – 14. Вміння застосовувати конвенційні та колізійні механізми встановлення батьківства та стягнення аліментів за кордоном.

ПК – 15. Знання доктринальних підходів до визначення поняття міжнародного спадкового права та його системи

ПК – 16. Знання системи джерел міжнародного спадкового права та історичних етапів її формування

ПК – 17. Знання доктринальних та законодавчих проблем, пов'язаних з уніфікацією правового регулювання транскордонного спадкування на універсальному рівні та на рівні ЄС.

ПК – 18. Вміння застосовувати колізійні формули *lex personalis*, *lex nationalis*, *lex rei sitae* та *lex voluntatis* для розв'язання колізій законів, що регулюють транскордонне спадкування.

ПК – 19. Знання основних моделей колізійного регулювання спадкових відносин в законодавстві країн континентальної та англосаксонської системи права.

ПК – 20. Знання підходів до визначення кола питань спадкового статусу та проблему його «розщеплення».

ПК – 21. Знання проблем кваліфікації колізійних норм спадкового права та попереднього питання.

ПК – 22. Вміння визначати належне до застосування права щодо заповідальної дієздатності та форми заповіту.

ПК – 23. Вміння визначати належне до застосування право щодо спадкового правонаступництва, визначення кола та черговості спадкоємців.

ПК – 24. Вміти аналізувати та розв'язувати колізійні питання щодо транскордонного довірчого управління спадком та визнанням спадкових трастів.

ПК – 25. Вміти аналізувати та розв'язувати колізійні питання щодо транскордонного спадкування бізнесу, корпоративних прав та прав спадкоємців бенефіціарів офшорних компаній.

ПК – 26. Вміти аналізувати та розв'язувати колізійні питання транскордонного спадкування інтелектуальних прав.

ПК – 27. Вміти вирішувати колізійні проблеми відумерлої спадщини.

ПК – 28. Володіти навичками пошуку та систематизації наукової інформації та матеріалів судової практики на рекомендованих сайтах міжнародних спеціалізованих міжнародних організацій та судових установ.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

1.6. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання і розуміння доктринальних підходів до визначення поняття міжнародного сімейного права та його еволюції

РНС НД – 1.2. Використовувати систему джерел міжнародного сімейного права з урахуванням історичних етапів її формування

РНС НД – 1.3. Демонструвати знання принципів міжнародного сімейного права та їхнього законодавчого закріплення.

РНС НД – 1.4. Використовувати знання прав людини у сфері сім'ї і шлюбу, та практику ЄКПЛ щодо захисту сімейного та приватного життя

РНС НД – 1.5. Використовувати практику ЄСПЛ щодо захисту прав дитини у справах транскордонного характеру

РНС НД – 1.6. Знання доктринальних проблем колізійного регулювання сімейних відносин з іноземним елементом.

РНС НД – 1.7. Демонструвати знання актуальних проблем міжнародного регулювання транскордонного усиновлення та його наслідків.

РНС НД – 1.8. Використовувати знання доктринальних та законодавчих проблем транскодонного сурогатного материнства

РНС НД – 1.9. Здійснювати аналіз сучасного стану законодавства України у сфері міжнародних сімейних відносин та встановлювати його відповідність міжнародним та європейським стандартам

РНС НД – 1.10. Застосовувати загальні та спеціальні методи у наукових дослідженнях з актуальних питань міжнародного сімейного права.

РНС НД – 1.11. Розв'язувати колізії законів щодо форми шлюбу та права на шлюб

РНС НД – 1.12. Застосовувати колізійні механізми та визначати належне до застосування право до майнових та особистих немайнових відносин з іноземним елементом

РНС НД – 1.13. Володіти навичками розв'язання колізій законів, які регулюють правовідносини між батьками та дітьми.

РНС НД – 1.14. Застосовувати конвенційні та колізійні механізми встановлення батьківства та стягнення аліментів за кордоном.

РНС НД – 2.1. Демонструвати знання доктринальних підходів до визначення поняття міжнародного спадкового права та його системи

РНС НД – 2.2. Демонструвати знання системи джерел міжнародного спадкового права та історичних етапів її формування

РНС НД – 2.3. Демонструвати знання доктринальних та законодавчих проблем, пов'язаних з уніфікацією правового регулювання транскордонного спадкування на універсальному рівні та на рівні ЄС.

РНС НД – 2.4. Вміти застосовувати колізійні формули *lex personalis*, *lex nationalis*, *lex rei sitae* та *lex voluntatis* для розв'язання колізій законів, що регулюють транскордонне спадкування

РНС НД – 2.5. Використовувати знання основних моделей колізійного регулювання спадкових відносин в законодавстві країн континентальної та англосаксонської системи права.

РНС НД – 2.6. Аналізувати та визначати оптимальні підходи до виначення кола питань спадкового статусу та проблему його «розщеплення».

РНС НД – 2.7. Знання проблем кваліфікації колізійних норм спадкового права та попереднього питання.

РНС НД – 2.8. Визначати належне до застосування права щодо заповідальної дієздатності та форми заповіту.

РНС НД – 2.9. Визначати належне до застосування право щодо спадкового правонаступництва, визначення кола та черговості спадкоємців.

РНС НД – 2.10 Вміти аналізувати та розв'язувати колізій щодо транскордонного довірчого управління спадком та визнанням спадкових трастів.

РНС НД – 2.11 Аналізувати та розв'язувати колізійні питання щодо транскордонного спадкування бізнесу, корпоративних прав та прав спадкоємців бенефіціарів офшорних компаній.

РНС НД – 2.12. Аналізувати та розв'язувати колізійні питання транскордонного спадкування інтелектуальних прав.

РНС НД – 2.13. Вирішувати колізійні проблеми відумерлої спадщини.

РНС НД – 2.14. Володіти навичками пошуку та систематизації наукової інформації та матеріалів судової практики на рекомендованих сайтах міжнародних спеціалізованих міжнародних організацій та судових установ.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Міжнародне сімейне право

Вивчаються загальні питання теорії міжнародного сімейного права, особлива увага приділяється правам людини в області шлюбу і сім'ї та практиці Європейській суд з прав людини і його впливу на правозастосовну практику у сімейних справах. Розглядаються основні проблеми колізійно-правового регулювання укладання та припинення шлюбу, особисті немайнові та майнові права подружжя в МПП, правовідносини між батьками та дітьми в міжнародному приватному праві, доктринальні та законодавчі проблеми сурогатного материнства, колізійні питання стягнення аліментів, правове регулювання міжнародного усиновлення та опіки і піклування в МПП.

Модуль 2. Міжнародне спадкове право

Вивчаються особливості колізійного регулювання спадкових відносин, зокрема проблема вибору права, що підлягає застосуванню у трансграничних спадкових відносинах, визначення спадкового статуту застосування закону країни захисту особистого закону спадкодавця (*lex personalis* та *lex nationalis*), та закону місцезнаходження майна (*lex rei sitae*). Здобувачі також пізнають питання транскордонного спадкування за заповітом та за законом, загальні підходи до визначення кола спадкоємців, черговості спадкування та негідних спадкоємців у основних національних правових системах, спеціальні види спадкування у міжнародному приватному праві, такі як : довірче управління спадком, проблеми визнання спадкового трасту у країнах континентальної системи права, транскордонне спадкування корпоративних прав, права спадкоємців бенефіціарів офшорних компаній та трастів, транскордонне спадкування бізнесу, транскордонне спадкування інтелектуальних прав, транскордонне банкрутство спадкової маси.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

Вказується перелік модулів, кількість кредитів і годин, види навчальних занять, самостійна робота здобувачів

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота здобувачів
				Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять	
1	Модуль 1. Міжнародне сімейне право назва	3,5	110	20	8		2	75
2	Модуль 2. Міжнародне спадкове	3,5	110	20	8		2	75

	право							
	Разом:	7	210	40	16		4	150

3. Вимоги викладача

При вивченні навчальної дисципліни «Міжнародне сімейне і спадкове право» необхідно спиратися на плани лекцій та рекомендовану літературу. Водночас заохочується використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання для формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів.

Здобувачі повинні: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на практичних заняттях; брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів; повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені практичні заняття; здійснювати підготовку тез доповідей, брати участь у конференціях, конкурсах наукових праць та ін.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого»

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи

Система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне сімейне і спадкове право» передбачає проведення поточного і підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами контролю поточних знань здобувачів є:

- контроль якості засвоєння здобувачами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких методів:

усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка та захист реферату за ініціативи здобувача, контрольна робота, За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів. Максимальна оцінка за кожен модуль – 15 балів, включається до підсумкової оцінки знань;

- контрольна оцінка якості засвоєння здобувачами програмного матеріалу навальної дисципліни на колоквіумах. Проводиться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 5 балів.

Протягом семестру здобувачі виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів є іспит, що виставляється на основі усної відповіді в аудиторії, або, у разі запровадження дистанційної форми, у вигляді академічного есе, яке подається через онлайн портал Університету.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль				Самостійна робота здобувачів	Іспит	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття		Колоквіуми				
Модуль №1	Модуль №2	Колоквіум №1	Колоквіум №2			
мах 10	мах 10	мах 5	мах 5	мах10	мах 60	мах 100

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості по накопичувальним принципом і є підставою допуску до іспиту. Якщо здобувач набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше половини максимальної оцінки (60%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань здобувачів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	відмінно	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	добре	80-89
C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю значних помилок		75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Задовільно	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незадовільно	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-34

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань тощо;

- методи письмового контролю: розв'язання тестових завдань,

контрольні роботи, есе у рамках запропонованих тем тощо;

Інноваційні методи:

- портфоліо, кейс-вимірювачі, есе тощо; есе тощо;

Методи самоконтролю: уміння самотійно оцінювати свої знання, peer review тощо.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів

Самостійна робота здобувачів – це форма організації навчального процесу, що охоплює різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних або позааудиторних занять під загальним чи безпосереднім керівництвом викладача.

Самостійна робота має сприяти:

1) формуванню наукових поглядів на становлення та розвиток міжнародного сімейного та спадкового права, розумінню його ролі у забезпеченні та функціонуванні системи міжнародного, регіонального та національного захисту прав громадян;

2) розвитку дослідницьких навичок та здібностей, необхідних для комплексного аналізу окремих інститутів міжнародного сімейного та спадкового права;

3) розвитку та реалізації спроможностей до практичної діяльності та займати відповідну посаду за категоріями: науково-викладацька діяльність; адміністративна діяльність у державних закладах та закладах освіти; управлінська діяльність. Робота у галузі управління та адміністрування за посадами у підрозділах, наукових установ, профільних кафедрах ЗВО, в органах державної та місцевої влади, юридичних фірмах, міжнародних організаціях (урядових та неурядових), на підприємствах та в організаціях.

4) вихованню цілеспрямованості, дисциплінованості, відповідальності та вольових якостей.

Основною складовою самостійної роботи здобувачів ступеню доктора філософії є науково-дослідна діяльність, що потребує їхньої орієнтації на пізнання та самостійне вивчення актуальних проблем міжнародного сімейного та спадкового права, формування пізнавального інтересу та практичних здібностей.

Самостійна робота здобувачів докторської програми може здійснюватися у таких формах:

- поглиблене вивчення питань, що розглядаються на лекції;
- опрацювання наукової та навчальної літератури, аналітичних документів, чинних міжнародно-правових актів, резолюцій міжнародних міжурядових організацій тощо;
- - підготовка до активних форм навчання на практичних заняттях;
- вирішення кейсів;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей та участь у конференціях;
- написання та публікація наукових статей;
- підготовка до іспиту.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів

Нормативні акти

Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р. // Офіційний вісник України. - 2005. - N 29. - Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України. - 2005. - N 32. - Ст. 422.

Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - N 19-20. - Ст. 179.

Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 16. – Ст. 146.

Закон України «Про імміграцію» від 07.06.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - N 41. - Ст. 197.

Європейська конвенція про громадянство від 06.11.1997 р. // Відомості

Європейська конвенція про усиновлення дітей від 24.04.1967 р.// [електронний ресурс] режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_676;

Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956 р., ратифікована Україною 20.07.2006р.// [електронний ресурс] режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_425;

Вашингтонська конвенція, що передбачає єдиний закон про форму міжнародного заповіту від 20.10.1973р.// [електронний ресурс] режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_b13;

Європейська конвенція про запровадження системи реєстрації заповітів від 16.05.1972 р.// [електронний ресурс] режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_678;

Підручники, навчальні посібники, монографії тощо

1. Міжнародне приватне право. Загальна частина [Текст] : підручник / [А. С. Довгерт та ін.] ; за заг. ред. проф. А. С. Довгерта, проф. В. І. Кисіля ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. - К. : Правова єдність : Алерта, 2012. - 374 с.

2. Міжнародне приватне право. Особлива частина [Текст] : підручник / [А. С. Довгерт та ін.] ; за ред. проф. А. С. Довгерта, проф. В. І. Кисіля ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. - К. : Правова єдність, 2013. - 399 с.

3. Міжнародне приватне право. Закордонні наукові дослідження [Текст] : довідник / Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, Каф. міжнар. приват. права, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад", Каф. міжнар. права і міжнар. відносин ; [уклад., передм.]: А. С. Довгерт, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. - Одеса : Фенікс, 2016. - 379

4. Калакура В. Принципи колізійного регулювання в міжнародному сімейному праві. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Юридичні наук. 80/2009 с. 40-42

5. Кармаза О.О. Міжнародно-правовий аналіз спадкування за заповітом // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 41. Частина I. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2003. – С. 138 – 139.

6. Кармаза О.О. Законодавче врегулювання колізійних питань спадкових правовідносин // Підприємництво, господарство і право. – №11. – 2003. – С. 108 – 109.

7. Шахрайчук І.А. Спадкове право України (Ретроспективний аналіз): Навч. посіб. – Д.: ДНУ, 2000. – 224 с.

8. Степанюк А. А. Коллизии наследования в международном частном праве. – Х.: Фолио, 2004. – 160 с.

9. Орлова Н.В. Вопросы наследования в международном частном праве: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – М., 1951. – С.207-215.

10. Кармаза О. О. Міжнародне спадкове право: наук.-практ. посіб. / О. О. Кармаза. – К. : КНТ, 2007. – 328 с.

11. Кисіль В. І. Сучасне регулювання спадкових відносин у міжнародному приватному праві // Нариси з міжнародного приватного права / за ред. А. С. Довгєрта, О. М. Бірюкова. – К. : Алерта, 2014. – Вип. 3. – 324 с.

12. Кисіль В. І. Спадкові відносини в сучасному міжнародному приватному праві / В. І. Кисіль // Право України. – 2013. – № 7. – С. 154–182

13. Про судову практику у справах про спадкування : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. 7 //Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 6. – С. 17.

14. Солтис Н. Б. Деякі питання спадкування корпоративних прав / Н. Б. Солтис // Проблеми здійснення та захисту корпоративних прав : зб. тез наук. повідомлень: Наук.-практ. стіл / ред. кол. В. В. Луць, І. Е. Берестова. – К., 2009.– С. 116–119.

15. Веняляйнен М. Медіація та юридична допомога в транскордонних сімейних суперечках // Сімейне та житлове право. 2014. № 1.
16. Шнекендорф З.К. Путівник по Конвенції про права ребенка. М., 1997..
17. Сюкіяйнен Е.Л. Медіація в міжнародних сімейні конфлікти: російський аспект // Сімейне та житлове право. 2014. № 2.
19. Бормінская Д. С. Усиновлення (удочеріння) в країнах Європи: вплив "Альтернативних форм сімейного життя" і практика Європейського Суду з прав людини // Сімейне та житлове право. 2010. № 1. С. 12-16.
20. Вершиніна Е. В. Сурогатне материнство в Росії і зарубіжних країнах: порівняно-правової аналіз // Сімейне та житлове право. 2011. № 1. -С. 3-6
21. Выборнова М. М. Сучасне законодавство європейських країн про фактичні шлюбні відносини різностатевих осіб // Сімейне та житлове право. 2011. № 3. С. 7-9
22. Кириченко К. А. Альтернативні форми сім'ї крізь призму європейських стандартів прав людини: недискримінація за ознакою сексуальної орієнтації та повагу до сімейного життя // Сімейне та житлове право. 2011. № 1. С. 10-14
23. Маркова О.В. Аліментні зобов'язання в міжнародному приватному праві // Міжнародне публічне і приватне право. 2011. № 3 (60). С. 24-28.
24. Маришева Н. І. Міжнародна уніфікація в області сімейного права: питання усиновлення // Журнал російського права. 2012. № 5. С. 93-103.
25. Estin, A.L., International Family Law Desk Book, Chicago, IL, American Bar Association, 2012.
26. Blair, M. (ed.), Family Law in the World Community: Cases, Materials, and Problems in Comparative and International Family Law, Durham, NC, Carolina Academic Press, 2015.
27. Calvo Caravaca. A.L. (ed.), The EU Succession Regulation: a Commentary, United Kingdom, Cambridge University Press 2016.

28. Garb, L. and J. Woods (eds.), International succession, Oxford, United Kingdom, Oxford University Press, 2015.

Інтернет ресурси

ООН - www.un.org

Європейський суд з прав людини - www.echr.coe.int

www.hcch.net Гаазька конференція з міжнародного приватного права

www.unidroit.org Інститут уніфікації міжнародного приватного права

Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Матеріально-технічне забезпечення дає можливість працювати з інформаційним комплексом, розміщеним на порталі НЕІК Університету <http://dl.nlu.edu.ua/course/view.php?id=78>, з будь-якого міста чи країни через мережу Інтернет (за умови реєстрації користувача на офіційному сайті)

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем Ліга:Закон. Доступ можливий у Залі правової інформації навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84 А, 3 поверх).